

Vida Gábor

INGYENMOZI

A PAD

Leülhetek ide? (Nádas Péter)

Ha bölcs király leszünk, törvénybe iktatjuk, hogy kedvenc városunk kedves főtere örök időkre olyan maradjon, amilyen életünk ama boldogabb, felelőtlen időszakában, amikor nem volt mobiltelefon, a vezetékést is csak a mentők meg a tűzoltók miatt használtuk. Alig fordult elő, hogy két jó barátunk egyaránt telefonja legyen, de ha mégis, az egyik készülék elromlott éppen, beázott a vonal, vagy lehallgatta egy gonosz hatalom, ahogy azóta is mindet. A hatalom gonosz, bár akkor még reménykedtünk, hogy ez csak véletlen, és nem szükségszerű, mert kedvenc városunk kedves főtere valamilyen történelmen kívüli állapotban tűnt létezni, ugyanolyan gondtalan volt, mint mi, akik délután lementünk a padhoz, amelynek mázsás fémvázát a Schlick-féle Vasöntöde és Gépgyár műhelyében formázták Budapesten 1912-ben. Bő száz évet kibírt a téren, túlélte háborúkat, bombázást, sortűzet, hatalomváltásokat, tömegverekedést, szoboravatást és -bontást, de nem győzte kivárni, hogy bölcs király legyünk, és az utolsó átrendezés során huszonheted magával eltűnt, bár egyesek szerint eredetileg harmincnyolc volt. Nem tudni, hogy a város újdonsült urainak rezidenciáit övező sétányok valamelyikén ülnek-e rajta farmerszoknyás kisasszonyok, vagy barbárul és egyszerűen beolvasztották, mint az ócskavasat.

A kemény tölgyfa lécekre szívek, csillagok, monogramok, titkos jelek, kisebb vallomások egész tárháza volt vésvé, bár a hatóság olykor táblákkal figyelmeztette a közönséget, hogy a padok léceinek faragása szigorúan tilos, ahogy a templomban is, meg természetesen könyvtári könyvben sem szabad aláhúzni semmit, vagy beleírni a huszadik oldalra, hogy ki a gyilkos. Mindig te vagy az, kedves olvasó, nem úszod meg, a jó könyvtáros tetten ér, amikor előrelapozol, és azt a mondatot keresed, amelyik eldönti, hogy igaz-e a beírás, vagy csak szívatott valaki. Megpróbálsz kiradírozni, de tintaceruzával írták, a könyvtáros szúrós szemmel nézi a motozásodat, a nyomok eltüntetésének is maradnak nyomai, ahogy a padok is hosszú időre megmaradnak az emlékezetünkben. Mindenki ült rajtuk legalább egyszer, aki ebben

a városban élt, ültek az átutazók, a megszállók, a vendégek, ültek végül azok is, akik egy éjszaka felrakták a teherautóra és elvitték – mert ők is mi vagyunk. És tudjuk, hogy megint lesznek padok, megint ülünk rajtuk, megint felelőtlenek leszünk, szerelmesek, csavargók, iskolakerülő, hajléktalanok, és egy rossz halbicskával megpróbáljuk belevésni, hogy kit szeretünk, bár vérsni meg szeretni tilos, de csak azért is, mind a harminchét padba, vagy negyvenhat éppen, egy szív, egy csillag, titkos monogram, amiről csak én tudom, kinek szól, pedig azt szeretném, hogy mindenki tudja meg...

Nem lettünk se király, se bölcs, mintha már akkor is tudtuk volna, hogy nem leszünk, amikor délutánonként a téren találkoztunk, azon a bizonyos padon, amelyen minden napszakban más-más emberek üldögéltek, más galerik. Nem emlékszünk, hogy valaha is várakozni kellett volna, vagy éppen háborút vívni rivális társaságokkal. A nap bizonyos órájában a mi padunk a mi padunk volt, valójában fel se tűnt, hogy egészen a miénk, ahogy a többit sem tartottuk számon, hogy mikor kié. Arra járt éppen valaki, és volt egy szabad pad, mert mindig, el sem tudtuk képzelni, hogy jöhet idő, amikor nem lesz, még hely sem lesz, ahol fél lábon megálljunk, vagy egészen lezárják a teret, mert valakinek éppen ott támad kedve gyűlölködni, toporzékolni, ásni meg fákat vágni ki. Megannyi olyan dolog, ami akkor, abban a gondtalan és felelősségek nélküli világban elképzelhetetlen volt számunkra, mikor azt hittük, hogy bármi történjék is, a teret vissza fogják állítani abba a régi, eredeti, örök formájába, ami a legjobb, és ami a képeslapokon is a legszebbnek látszik, fekete-fehérben, szépiában vagy kiszínezve gyerekesen.

Mindig ugyanazok a padok, lámpaoszlopok, kövezet, fák, virágágyások, ugyanazok a dézsába kitett oleanderek és pálmafák, mintha a padok tartóvasai éppen ezekből az egzotikus növényekből fonattak volna öntvénybe, mint nagyanyáink varrógépeinek a lába vagy titokban csodált hölgyek lábán a harisnya, akik elsétálnak a tér háza előtt, napszemüveget hordanak vagy ernyőt, megnézik a kirakatokat, lopva magukat is, jól áll-e a ruha, kerülgetik az aszfaltjárda tócsáit, galambokat hajkurászó gyerekekre várnak, esetleg találkozni fognak egy titokzatos idegennel – lehet bölcs vagy király. Minket persze nem vesznek észre, az elviharzó konflist figyelik meg a betőfőgő sötét automobilt, amelyből gyanús alakok szállnak ki, az egyiknek hegedűtok van a kezében, rossz szokásainkhoz híven arra gondolunk, hogy akár géppisztoly is lapulhat benne, de valószínűbb, hogy hegedű, egy vonós négyes ők. Rezesbanda is szokott a téren játszani, afféle zenei csörömpölés, a lakók nem örülnek mindig neki. Akkor még laknak a tér emeletes

házaiban, átlagos emberek egy átlagos város közepén, mit sem sejtve arról, hogy majd kitessekelik őket, Auschwitz, Duna-delta, kinek mi jár, és aki mégis marad, túlél, kibír, annak felajánlanak valami olcsó lakást kint, valahol a széleken, a különbözetet készpénzben kapják meg és adómentesen. Fontos emberek pereputtyai költöznek be, rendőrök, katonák, elvtársak, cégek, irodák, bankok, és már tudjuk, hogy egyazon gonosz hatalom emberei ők, minden hatalom gonosszá tesz. Törvény ez, kikerülhetetlen, nincs az a bölcs király, aki változtatni tudna rajta. De azért mi még ott üldögélünk délután a téren, és megvárjuk egymást, nem késhet innen el senki, idő van, időn kívül semmink sincs, és minél többet pazarolunk, annál több lesz. Aztán elindulunk valamelyik kocsmába, ahol szintén van üres asztal, pedig nem foglaltunk, a sör olyan amilyen, de nekünk jó, a cigaretta olcsó meg csípős, szűrő nélküli, szabad még szívni, és jólesik, nincsen semmi dolgunk, meccset nézünk vagy csak a fehérre meszelt falat, ahol beindul az ingyen mozi, átmászik egy pók rajta, elrepül egy testes éjszakai rovar, mintha érzékeltetni akarná a hátteret.

Az ingyen moziban soha el nem készült filmek futnak megállás nélkül és összevissza, nincs belépőjegy és korhatár, lehunyjuk a szemünket, és mindenki azt lát, amit akar, szeret vagy mer. Az ingyenmoziban nincs rendező és gonosz producer, nem bukik meg film, és nem lesz kasszasiker, az ingyenmozi érted van, értünk, általunk. Képeslapok pörögnek egy sosem volt albumban, kedvenc városunk kedves főtere, ami folyton változik, aztán mégis lesz egy ideális állapota, amit mi annak tartunk, mondjuk 1912-ban, amikor Budapesten a Schlick-féle Vasöntöde és Gépgyár műhelyében egy szobrász megmintázza a túlburjánzó növényi fonatokat, amelyekből egy pad fémváza lesz, ipari formatervezés, mondanánk ma. Szakállas öregúr mutat valamit ezüstgombos sétapálcával, mellette fejjel magasabb, fiatal nő, az arcát nyári kalap takarja, csak a hosszú szóke haja látszik. Elképzeljük, hogy majd leül az első összeszerelt padra, amihez sebtében még festék vagy pác nélküli léceket használnak. Elmondja véleményét: csípő, derék, váll, jólesik-e az ülés, lehet-e majd hosszan várakozni, marasztaló pad lesz, vagy csak olyan átlagos; ezrével kell-e majd belőle önteni, hogy a világ összes városába jusson, vagy csak ez a negyvenkilenc darab készül, azaz hatvanhárom, amelyik mindent túlél, a százéves ingyen mozit is, míg el nem tűnik a tér utolsó előtti átrendezésekor. Üres a tér, és kopár, most éppen ez a divat, a milliányi kockakövet senki nem tudja vízszintes síkba rendezni, hullámos, mint a tenger, a város főterén hajdan erdő volt, ártér és ingovány, bivalyokkal vontatták a megrekedt szekereket. A galambok hűségese, a

gyermekek eksztázisban indulnak el totyogva utánuk, a nyugdíjas eteti őket, pedig tilos, macska sündörög és vadászik, a napfény végigsimít rajtunk, az eső majd elpaskol. Tüntetőik jönnek és tankok, megvadult férfiak és nők tépik le a léceket a padokról, ütlegelni kezdik egymást, golyónyomok ásítanak a falakon, pereg a vakolat, zene dübörög később, rezesbanda, vonósnégyes, emeletről kidobott sörösüveg ellenőrzi a gravitációt. Egy bolond főember nemzetiszínűre festeti a padokat, a kóbor kutyákat, az eget, nemzetiszínű eső esik, aztán elapad, egy ingatlanspekuláns mutatja a terveket, házak lesznek a téren, felhőkarcoló – aki majd akar, azon mászik fel az égbe...

Nem akarunk, mert mi azt gondoljuk, hogy a tér örökre a miénk marad abban az állapotában, ahogy megszerettük – bölcs vagyunk, és király leszünk. Azon a végzetes éjszakán, amikor sötét arcú munkások kerítették be, nem tudni, milyen sötét céllal, de a padokat felrakták egy otromba teherautóra, és viszik, ki tudja, hová, mi közbelépünk, mert az ingyenmozi nem áll meg, most rólunk szól és nekünk. Egy útkereszteződésnél juhnyáj akasztja meg a teherautót, mintha Fellini *Róma* című filmjéből, vagy mintha nálunk, a valóságból. Felugrunk a teherautó platójára, és egy alkalmas helyen, talán a folyópart elhagyott részén ledobunk egy padot, puffanva ér az agyagos földre, szinte belefúródik a part iszapjába, mint egy lövedék, bomba vagy idegen test. A teherautó elmegy, senki nem vett észre, ahogy leugrálunk, igazi akciófilm, hősök is lehetnénk akár. Napokig lapítunk, hát ha valaki észreveszi a hiányt, valaki arra jár a parton, és felfedezi, hogy ez mit keres itt? Mikor felbátorodunk, a padról letördeljük a redves, korhadt léceket, újakat vágatunk egy zugasztalossal, tölgyfa már nincs, jó lesz a fenyő is, pác, lakk, minden, senki nem ismeri már a fákat. Felállítjuk a vízparton, ritkán jár valaki arra, de néha mégis. Jólesik rajta az ülés? Éppen olyan, mint azon a pesti gyárudvaron 1912-ben, vagy hasonló, olyan ruhák persze ma már nincsenek, de a szőke haj eredeti, csípő, váll, derék. Sem a hely, sem a felállítás nem végleges, improvizáció, de örökre beég az ingyenmozi vásznába. Aztán egy fátyolos éjszakán nyikorgó, rossz kordéra teszszük, és kitoljuk a kopár, üres térre, döcögünk vele, a zaj idegesítő, nem veszi senki észre, hogy mi vagyunk ezek megint. Letesszük a padot oda, ahol mindig is állt, halbicskát rántunk, belevéssük, hogy szeretlek, és egy szívet meg csillagot, mindenféle titkos monogramokat, gyorsan, kapkodva, de elkészül időre. Már csak téged várunk, hogy a tér egy homályos, bizonytalan sarkából elindulj. Megláttál egy padot, az a régi fajta, amilyen sehol a világon nincs, csak pár képeslapon. Nyugodtan lépkedsz, csend van, a város halkabban zsong, mint más efféle éjszakákon, éppen kedvez nekünk. Átvágsz

a téren, olyanok a kockakövek a lámpák ferdén zuhogó fényében, mint egy óriási hüllő szürke pikkelyei. Egyedül vagy és teljes biztonságban, választ-hatsz olyan ruhát, ami tetszik, a kezekben táskák, vagy a válladon, a táská-ban könyv, előveszed, ha ülhető a pad. Ha kérdezné valaki, hogy sötétben mire kell neked a könyv, elmondjuk, hogy olvasni fogod ezt a novellát vagy etűdöt, szőke hajad lesz, a lámpa diszkrét kört világít, ez egy ilyen film, ra-gyogás lesz benne.

Ha jól ülsz, felvétel indul!

Csapó!

A KÖD GYERMEKEI

A köd nem időjárási jelenség, ha-nem őselem. (Jorge Luis Borges)

(...) Magadra hagyunk ott, azon a téren, hogy olvass nyugodtan, mint-ha csak a saját fénykörödben, bár inkább egy gázlámpára gondolunk, sár-gás a fénye, zavarja valami a lángot, ettől meghittebb, rebben a láng néha, mintha pille szárnya miatt, vagy denevér, nincs már ilyen lámpa, fényes volt a város tőle, fényes, ám diszkrét, a gáz halálosan mérgező és szagtalan, cse-lédlányok eresztették magukra szerelmi bánat miatt, divatja volt, azóta is mindig megpróbálja valaki, pedig a mai gáz nem halálos, csak egyre drá-gább, pedig városunk alatt kiterjedt gázmező nyugszik, nyilván az sem a miénk, ahogy a város nem a miénk már, csak a tudat, hogy volt és kellene legyen még egy kis időre, mert az örökkévalóság is csak egy kis idő, míg élünk és emlékezünk, éppen annyi, a képek viszont megmaradnak, velük ta-pétázzuk a valóságot, a szobánkat, a lelkünket, hozzáolvasunk ezt-azt, ami nem látható sem nappal, sem telihold idején, sem a gázlámpa meghitt fé-nyében, amikor minden megtörténhet, sejtelem, ármány és kibékülés, ez a minden is elfér egy tenyérben, egy könyvlapon, ha eloldódnak a körvona-lak, és megérkezik a mindent elborító, selymes köd.

A ködért megyünk, azt mondta a rendező, hozzunk valahonnan, mert ő szereti a ködöt, különben is, milyen egy város köd nélkül, egy pillanatra megütközünk ezen, miféle ember lehet, aki szereti a ködöt, és mennyi baj lesz még ezzel, ha nemcsak látvány és effektus, hanem igazi köd lesz, mert azt a legnehezebb megoldani, hogy fényekben eloszló, felszakadó, felszálló valami legyen, ne pedig ez a mindenkori szürke, nyúlós, szepegő, mindent

elfedő, beborító, eloldó, lúgos, mélabút árasztó, vén gőzölgés, ami úgy üli meg a fákat, lámpavasakat, korlátokat, fűszálakat, padokat, arcunk pihéit vagy durva szőrzetét, a táska szíján a rézcsatot, a rózsaszírmok közt dermedző méhecske szárnyait, mindent úgy lep el és szív magába, mint az alkímisták egyetemes oldószere, ami nemcsak a beléje mártott tárgyakat oldja, hanem annak az edénynek a falát is, amelyben tartani kellene, örökre elzárva óvatlan kezektől, de ha mindent old, egészen mindent, akkor hiába tartály és elzárás, mert abban úszik a világ, örökre kontúrok és jól határolt terek nélkül, esetlegesen lebegve ebben a valamiben, nevezzük magunk között egyszerűen ködnek, amelyben nem csak illúzió az, hogy minden megtörténhet, hanem valamivel több.

Vannak ma már gépek és berendezések, amelyekkel szinte igazi ködöt lehet előállítani, apró szemű szitalást, csöpögő nedveset, nagyszeműt, ami kellően görbíti meg a kontúrokat, megszűri a fényt, vagy szívárványosra törri, aztán kiül zúzmarásan a tárgyakra, nagyon apró granulátum lehet, mint a porcukor vagy hosszú csillámos kristályok, amelyek sokáig megmaradnak, mint ritka ásvány, de nekünk ilyen gépeink nincsenek, mi az igazi ködre bízzuk magunkat, ami hűvös estéken bármely évszakban ott ólálkodik a város körül, mint egy gazdátlan szörnyeteg, betörni készülő fenevad, nem tudni pontosan, hol van, honnan lép elő, mindenkit riaszt és fenyeget, a légi-erőt és az autósokat főleg, a gyerekeket az utcán, az anyákat a virágágyás szélén és az utolsó lámpagyújtogatót, megszeppenünk tőle mi is, pedig vártuk, a keresésére indultunk, kell nekünk és szeretjük, de az a pillanat, amikor megérkezik, amikor ráébredünk, hogy itt van, mintha a semmiből érkezne, mert a semmiből érkezik, hát az a pillanat olyan, hogy akár meg is halhattunk volna az imént, persze élünk, és gyönyörködünk, mert ez az ólálkodó fenevad teljesen ártalmatlan, és a miénk.

Megjött, mondanánk a rendezőnek, ujjongva futnánk vissza a főtérre, ahol téged hagyunk az egyetlen megmentett padon, de olyan sűrű lesz a köd hirtelen, hogy kedvenc városunk jól ismert, kedves utcáin eltévedünk, mert nem is akarunk nyilván mást, mint ebben a sűrű göngyölegben kedvünkre tévelyegni, hiszen a lehetőségek azt a korlátatlanságot juttatják az eszünkbe, hogy városunk most bármely város alakját öltheti, a girbegurba utcákon Prága, Buda, Párizs képei követnek, mint egy kaleidoszkóp, de persze az összes város megjelenhet, ahol voltunk, vagy ahol nem is, lehet Hong-Kong, Vancouver, Kassa, és lehet olyan városok képe, melyek sosem léteztek, és amelyeket el sem tudunk képzelni, Atlantisz, Agartha vagy Camelot, ez a lenyűgöző gomolygás élénk varázsolja, s hiába tanakodunk,

hogy mindezeket a dolgokat már láttuk egyszer valahol, és az emlékeztünk törmelékhegyét görgeti most a futás, vagy éppen keletkeznek abban a valamiben, amiből a köd is előjött, nevezzük magunk közt a semminek, jobb szavunk most úgyszincs rá.

Mielőtt egészen eltévednénk, mert sűrű ködök idején városunk végtelen labirintusnak tetszik, ez nemcsak illúzió, mert azt gondoljuk, hogy a köd nem elfedi a valóságot, hanem éppen ellenkezőleg, megmutatja, hogy belátható kiterjedés, határoeltság nélkül is mi vagyunk és itt, be kell csak lelegezni a világot, aztán hogy megnyugodtunk, varjúcsapat húz el fölöttünk egész alacsonyan, sok ezer varjú lehet, a lármájukat felerősíti a köd, aztán a szárnyuk suhogása marad meg fölöttünk, mint egy láthatatlan, hangos kondenzcsík, arra van az irány, amerre szállnak, amerre a hangjuk elvész, és csendben telepednek le a teret övező házak tetejére, csak egy-egy közénk vegyült csóka szólal meg, valahol messze sirályok, mint egy tavaszi reggelen, amikor alig karnyújtásnyira van a tenger, oda is elsétálunk egyszer, amikor mindent lehet és mindent szabad, most a térre kellene visszatalálni, egészen közel van, de lehet bármilyen messze is – ugye nem félsz egyedül, és nem fázol? –, mi most épp világotató vagyunk ezen a fél kilométeren, ami nemcsak tér, hanem idő is, a varjak emlékeznek, hogy valamikor erdő volt, öreg fákon fészkeltek, amíg ki nem vágták őket, valamikor mindenütt öreg fák voltak, mondhatná valaki, és igaza van, mindet ki is vágták, a téren viszont a tetők, az antennák, a csúcsdíszek, a stukkók, a tornyocskák és a toronyóra mutatói éppen alkalmasak egy kis megállásra, gyülekezésre, nem hiába építették az emberek oda, valamiféle erdő a város is.

Megjött a köd, meghoztuk, mondanánk a rendezőnek ujjongva, bár nyilvánvaló, hogy a köd hozott minket, csak jó volna tudni, hova éppen vagy mikor, öreg fák alatt járunk, fölöttünk sok ezer varjú fészkel, madarak motognak, különben csend van, süppedő nagy csend, süppedő avar, a fák sejtelmesen mozognak, mind erre, majd arra, nincs biztos irány, a köd megáll, az idő megáll, csak a hangok jelzik, hogy van valami történés, lépegetünk a nedvességben, homály van egyszerre, fény is, mindaz látható, aminek lát szania kell, talán befelé nézünk, ahogy magába néz a köd is, onnan lát minket, azért vagyunk látható, minden élőnek van saját fénye, meg az élettelen dolgoknak, csak jó szem kell hozzá, a köd mindent lát, azt is, hogy éppen ott vagyunk, ahol a padon hagyunk téged, ezer évvel korábban, tízezer is lehet, vagy később, nem kell ezt pontosan tudni, egy öreg tölgyfa, bár inkább csak kortalan, mert mit is jelent ebben a csöpögő erdőben az idő, hány év a mennyi, elég azt tudni, hogy hiánytalanul megvan minden pillanat, és

abban a kicsi zöldes fénygömbben, amit egy szentjánosbogár kelt maga körül, mint egy régi fényű lámpa, meglátunk téged, ahogy az otffelejtt padon ülsz, a város majdani vagy hajdani főterén, csendben, egyedül, nyugodtan, könyvet lapozol, lehet egy novella vagy etűd, amelyben elmentünk a ködért, és most hozzuk, jövünk veled, vagy ő hoz minket, mert mi vagyunk a köd gyermekei, és pillanatok múlva rád fogunk találni, megint.

A PREMIER

– *Miért jönnek az éjszakai rovarok a fényre?*
– *El akarják oltani. (Én)*

Végül egy sűrű, csöpögős estén, amikor a várost úgy öleli a köd, mintha csak a mérhetetlen idő gomolyogna, és hatalmasra duzzadt vízcseppek nyújtóznak a drótokon, az ágakon, egyetlen apró jelre várva, hogy a gravitációnak megadják magukat, de az a jel késik, esőről nem volt szó, túlzás volna ezen az éjszakán, mert mi lesz akkor a gázláng sárgás fénykörében az üldögéléssel, az olvasással, a meleg ragyogással, ami körülötted, és a könyv lapjaival, akkor az eső most elhalasztva, csöpögés felfüggesztve, pirkadat előtt majd minden vízcsepp lehull, és úgy érkezik a napfény, mint egy igazi hajnalon, ha karnyújtásnyira van a tenger, a sirályok legalábbis ezt jelzik, reméljük, de az éjszaka még eltarthat bármeddig, hiszen az a kimerevített első filmkocka marad meg az emlékezetünkben, az is lehet, hogy a csapó az első kocka, mintha nem is akarnánk elhinni, hogy ez az eszköz még létezik, viccesnek hat, és nagyot szól, fityiszt mutat a műszaki haladásnak, fából van, és krétával írják rá az egyest, az vagyunk mi, az a számjegy, mint a palatáblán vagy régi osztályteremben egy megoldhatatlan mértanpélda előtt, amint belélegezzük a petróleummal kent padló szagát, és arra gondolunk, hogy délután mozi lesz, éppen ez a tábla is lehet az ajtó, melyen belépünk a meleg, fényes előcsarnokba, igen, itt is ugyanolyan barátságos fényű lámpák, frissen pörkölt kávé szaga, nem kell feltétlenül illatot mondani, a fonott székek nyiszorognak, mint mindig, de nem feltűnő, izgatott a jövés-menés, gyűlnek a nézők, mindenki tud valamit, olvasott róla, hallott ezt-azt, olyan az egész, mint egy kis fesztivál, jó ruhát vett magára, kinek van jó ruhája, no nem a legjobbat, nem esküvő, nem ballagás ez, csak premier, itt forgatták a filmet a téren, nálunk, itt forgott az egész, nyilván rólunk van szó, mint mindig, úgyis csak magunkat látjuk, mi játszunk minden szerepet, nélkü-

lünk még ez a film se volna, nem jöhetett volna létre, mi vagyunk a téma és a közönség, mi vagyunk a tükrös ajtó, melyet bevágott valaki, némileg indulattal, a tükör nem tört ezer darabra, hiába ismételtük meg a jelenetet, nem volt elég a légnyomás, csak az a hirtelen mozdulat, ahogy kilépett és maga után vonta, a huzat, igen, megvan a szó, az a láthatatlan, erélyes légvonat, ami a kávé illatát elviszi a tér megannyi titkos zugába, a padot is körüljárja, mint egy hangtalan éjszakai madár, nem bagoly, hanem lappantyú, ki hinné, hogy bejár a városba, persze tudjuk, erdő volt itt régen, öreg fák helye sahog, a lények pedig visszajárnak, mint a lelkek, velünk osztoznak mindazon, ami megmaradt, nem kísértenek, csak nézik, mi van még belőlünk nélkülük, hát így marad akkor ez a jelenet, a tükör egészben, nem ő homályos, mi vagyunk csonka, mint egy öreg fűzfa valahol a Duna-deltában, karnyújtásnyira már a tenger, azt mondják, vonatok indulnak és érkeznek, hoznak-visznek hajnalban, éjszakába el, Kassán is túlra, vagy ki tudja pontosan, meddig, mert nem lehet elmesélni a tartalmát, olyan ez a mozi, ingyen van, ingyenmozi, ahogy a falakat, a házakat, a fákat a róluk készült ezernyi fénykép takarja, ezzel tapétázzuk az emlékeinket, a lelkünket, ez feszül majd tetoválás helyett a bőrünkön mindenütt, még azokon a takargatni muszáj helyeken is, bizony, de most a jó ruhánk van rajtunk, ha nem is a legjobb, nem esküvő ez, nem ballagás, csak a premier, most a jó mosolyunkat hoztuk, a megértő arcvonásokat, gesztusokat, a befogadó tüllkendőt vagy a selymet, a lámpafényben léptek, tánc is lehetne, valahol zongora, egy kislány billentyűket ütött le, játssz még nekünk, kérlelik, és ő leül a székre, mindig Chopin, mindig mazúr, mintha csak a szőke-vörös haja vonna bűvkört, néhány könnyű futam, kezdődik mindjárt az előadás, csilingelnek a fagyaltos poharak, gintonik és limonádé, vidám kávéház a bent, kint egyre mélyebb a sötét, a téren csend van, süllyedés, vajon mit csinál most az idő, elszökni készül vagy éppen érkezik, nagy tréfamester ökelme, állítólag nincsen is, csak nehéz bizonyítani, inkább legyen hát, legyen még egy kicsi nekünk is, felcihelődünk, a közönség elindult, mint adott jelre, pedig nem csengettek, nem terelték, a nézőtér olyan, mint egy szívóhatás, sötéten ásít a négy lépcsőfok mögött, a székek poros bársonya, régi csillár fönt, árnyéka mint egy hatalmas póké, lassan ereszkedik alá, mikor a terem fényei halványulnak és elhal a moraj, csókolózni nem lehet, annyira nincsen sötét, különben is a jó ruhánkat vettük erre az alkalomra, és a kedves tüllkendőt, dióillat, mint a likőr, vastag, súlyos, mámorító, a vászon ezüstösen fénylik, meglibbenti a léghuzat, mintha bevágódott volna valahol egy ajtó, de csend van, a tükör nem csörömpöl, a kárpit nem hasad, lépünk hát akkor tovább,

a gépház dolgozik, nincs üzemzavar, fények villódnak, mint nyári zápor előtt, a zajok otthonosak, sercegés, mint a gramofon, a bakelit, egy kis égett szag, régi villanykörtén a hirtelen perzselődő por, a terem szusszan egyet, csapó, és ott áll az első, az egyetlen kép, ahogy a padon ülsz a gázlámpa meghitt fényében, és olvasol, éji madár szárnyától rebbent meg éppen a láng, körülötted a tér házai mint ezernyi családi fénykép, tízezer világgá küldött képeslap kezd el forogni, előbb lassan váltakoznak, egyik a másik után jelenik meg, az emberek esetlenül mozognak, tipegve, ugrabugrálva, mint a némafilmeken, a sebesség változik, mintha nem is villanymotor, hanem egy szeszélyes gépész forgatná, el-elfárad vagy csak unja, hosszú a műszak, nem fizetik rendesen, de aztán csak forog az egész, jönnek a házak, a szobrok, a fák, egy kisvonalat sípol, villamos, autók, a konfláló nyerít, tankok, végtelen menetszázadok, zuhanó bombák, zsúfolt személyvonatok, még zsúfoltabb tehervagonok, emberek, motyók, gyerekek, lovak és egy gőzölgő kondér is, amelyből ételt mernek, mert enni azért kell nekünk is, vásár van, szekeresek jönnek, asszonyok mezítláb és kosárral a fejükön, óriáskerék meg ringlispíl, vonósnégyes szól, rezesbanda masírozik, lampionok, valami ünnep lehet, a folyón fürge csónakok, teniszlabda pattan a gyepen vagy salakon, egy tenyeres, egy fonák, mint a pofon, mint ezer elcsattant és még több soha el nem csattanó, emberek rohannak, sortűz van vagy lesz éppen, valaki felbukik egy virágágyásban, vértócsák a kövezeten, a padok léceit tördelik le, miféle fából lehet, hogy olyan könnyen enged, vagy ekkora az indulat éppen, nem volna jó, ha téged is felállítanának, hogy akkor most adj léceket az őrülethez, bár ezt a rendező sem akarhatja, ne adj nekik, az utolsó, az egyetlen pad a tied, neked mentettük meg, ülj vissza, olvass nyugodtan, az örület elfolyik, mint a vér, zavaros folyó sodor magával papírcsónakot, az örület megmarad és visszatér, más arcok, más emberek jönnek, ugyanolyanok, mint mi, nézők és szereplők a moziban – jól ülsz, nem fázol? –, mi most éppen a kabátunkat adtuk le a ruhatárba, valami furcsa gépezet viszi, mint egy hatalmas raktáráruházban vagy kikötői daru a közeli tengerparton, rémülten eszmélünk, a belépőjegy a kabátzsebben maradt, kiabálunk hangosan, kérem, egy pillanatra csak a kabátot, benne van a jegy, a többi kacat nem számít, a belépő viszont nagyon, szakmai, mondhatnánk, nekünk be kell menni a vetítésre, hiszen ez a premier, a megszokottnál is nagyobb lármát csapunk, felnézel a könyvből, hogy mi van már megint, nem kell jegy, mondd csendesesen, ingenyemzi, azt írja itt, és tovább olvasod a történetet.